

Vájécé – Jákob menekül

Vájécé Hetiszakasz tartalma וַיֵּצֵא

Szakaszunk — Vájécé (1Mózes 28:10–32:3.) — azzal kezdődik, hogy Jákob menekül testvére, Ézsau gyilkos bosszúja elől. Cháránban nagybátyja, Lábán házában, talál menedéket, elveszi annak két lányát, Léát és Ráchelt és gyors egymásutánban 11 fia születik, majd egy lánya, Dina. 14 évet szolgál két feleségéért és további hat évet, aminek fizetségképpen apósa nyájából részesedik. A szakasz végén ismét úton találjuk Jákobot, amint hazafelé igyekszik Kánaánba.

Jákob elhagyja Beér Seva-i otthonát, és Cháránba utazik. Útközben elérkezik „a helyre”, ott alszik, és álmod lát, amelyben a földet a mennybolttal összekötő létrán angyalok közlekednek föl és le. Isten is megjelenik álmában, és ígéretet tesz arra, hogy a földet, amelyen Jákob fekszik, leszármazottjainak adja. Reggel Jákob a követ, amelyen a fejét nyugtatta, felállítja oszlopkőnek, és fogadalmat tesz, hogy Isten háza lesz belőle. – 1Mózes 28:10–22.

Jákob Cháránban nagybátyjánál, Lábánnál lakik, és a juhait legelteti. Lábán belemegy, hogy hét évi munka fejében hozzáadja feleségül fiatalabbik lányát, Ráchelt, akit Jákob szeret. A nászéjszakán azonban Lábán az idősebbik leányát, Léát vezeti be hozzá, és a csalást Jákob csak reggel fedezi fel. Jákob, miután beleegyezik, hogy újabb hét évet szolgál Lábánnál, egy hét elteltével Ráchelt is feleségül veszi. Lea hat fiút szül – Reuvént, Simont, Lévit, Jehudát, Isszáchárt és Zevulunt – és egy lányt, Dinát, Ráchel viszont magtalan marad. Ráchel odaadja Jákobnak a szolgálóját, Bilhát feleségül, hogy helyette gyermekeket szüljön, és az szül is két újabb fiút, Dánt és Naftálit.

Lea is ugyanezt teszi az ő szolgálójával, Zilpával, aki Gádot és Ásért szüli Jákobnak. Végül Ráchel imái mégiscsak meghallgatásra találnak, fiút szül, akit Józsefnek nevez el. – 1Mózes 29:1–30:24.

Jákob tizennégy évet töltött el Cháránban és most már haza kíván térni, de Lábán maradásra rábírja, ezúttal juhokat ígérve neki munkája fejében. Noha Lábán időről időre kísérletet tesz, hogy rászedje, Jákob vagyona egyre csak gyarapszik. Jákob titokban hagyja el Cháránt, attól tartva, hogy Lábán meg akarja majd akadályozni távozását a családdal és a vagyonnal, amelyért pedig megdolgozott. Lábán üldözőbe veszi Jákobot, ám Isten egy álomban óva inti őt, hogy ne ártson vejének. Lábán és Jákob szövetséget kötnek Galéd dombjánál, egy összehordott kőrakás mellett, majd Jákob tovább folytatja az útját a Szentföldre, ahol angyalokkal találkozik. – 1Mózes 30:25–32:3.

שבת שלום

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Hetizakasz: Vájécé (ויצ"ע)

Vajon biztonságra és nyugalomra van szükségünk a sikeres élethez? Vagy talán sikeresebbek vagyunk, és jobb eredményeket érünk el akkor, ha kihívásokkal, nehézségekkel szembesülünk?

„És elment Jákob Beér-Sevából és ment Choronba” Ber Seva jelentette a nyugalmat és békét, míg Choron az erőszak és korrupció szinonimája volt, a zavargások és kellemetlenségek központja, Lábán, a híres csaló és birkatolvaj lakóhelye. És mégis, furcsamód épp ez lett az a hely, ahol Jákob családot alapított, gyermekeit nevelte és ahonnan Izrael 12 törzse származik.

Bölcseink felteszik a kérdést, nem lett volna jobb Jákobnak inkább Ber Sevában felnevelni a gyerekeit? Nem volt Ber Seva az ideális és megfelelő otthon az eljövendő zsidó nép születéséhez és felnevelkedéséhez? Miért éppen Choron?

A magyarázat így szól: Az olíva a préselés révén adja a legfinomabb olajat, az arany előállításához kemence kell, amiben a magas hő és a nyomás megtisztítja a nyers fémeket és nemesfémé alakítja. Jákobnak nem volt könnyű élete, de ez jobb emberré tette és így lett később a gyermekeivel is.

Az élet nem egy sima zökkenőmentes autópálya, de a Teremtőnek úgy látszik ez egy örökös célja, hogy nehézségeket tapasztaljunk meg. Mégpedig azért, hogy annál inkább fejlődjünk. A nehézségek és kihívások révén növekszünk, gyarapodunk, okosodunk, és kreatívabbá válunk. A fájdalomnak mindig van célja, mint a gyógytornásznál, ahol fájdalom nélkül nincs eredmény. Úgy tűnik, hogy mi is, mint az olajbogyó, nyomás alatt hozzuk ki a legjobbat magunkból. Ez egyszerű tény, a legjobb alkotásainkat nyomás alatt tudjuk megalkotni.

A széder táltra főtt tojást teszünk, hogy ez emlékeztessen minket a szentélybe szánt ajándéokra. De igazából bármilyen főtt étel lehetne az, miért a tojást választották? Azért, mert mi zsidók a tojásra is hasonlítunk. Minél inkább megfőznek, mi annál keményebbek leszünk. Évszázadokon át üldöztek és bántottak minket, de ez csak megerősített bennünket, bátorságot, hitet és reményt adott nekünk. A történelmünk során mindig megerősödve, megedződve kerültünk ki a bajból.

Jákob egy fantasztikus családot nevelt fel egyáltalán nem ideális körülmények között. Adja Isten, hogy követni tudjuk a példáját és bárhol, bármilyen körülmények között meg tudunk felelni a kihívásnak, sikeres életet élhessünk, és nevelhessünk egészséges és boldog gyerekeket, akik a zsidó nép eljövendő nemzedékét alkotják!

Chaim Shaul Glitzenstein rabbi

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

Menachem Meron: Vájécé

Őseink fő foglalkozása pásztorkodás volt. Az egyiptomi földművesek gyűlölték a pásztorokat, akik nyájikkal tönkretették a termőföldeket. „**Nem tudtak az egyiptomiak együtt étkezni a héberekkel, mert ez utálat volt az egyiptomiak szemében**” (Gen. 33/32): A pásztorok húst ettek, vagyis az egyiptomiak szent állatát. Ugyanakkor ráhajtották nyájukat a megművelt földekre és komoly károkat okoztak a földműveseknek. Az ókori **Egyiptom** történelme feljegyezte, hogy több évtizeden keresztül a **hikszoszok** uralták az államot. A **hikszoszok** pásztorok voltak, akik leigázták a földműveseket. (Sokan **József korával azonosítják uralmuk idejét i.e. 15-16. században**). Amikor az **egyiptomiak** elűzték a **hikszoszokat**, ott maradt rokonaikat, mint a **hébereket**, rabszolgaságba vetették (i.e. 14-13. század). Az ősatyák egyik utóda, **Mózes**, maga is pásztor volt. Legendák mesélik, milyen önfeláldozással őrizte apósa, **Jitro** nyáját. Ő lett kiszemelve Isten által, hogy az ő „nyáját”, **Izrael** népét kiszabadítsa az **egyiptomi** szolgaságból.

Hetiszakaszunk részletesen ábrázolja a pásztorok életét **Jákovval** kapcsolatban. **Jákov** apósának, **Lábánnak** nyáját legeltette húsz esztendőn át. Kétszer hét évig **Lábán** lányaiért, **Ráchelért** és **Leáért** dolgozott; hat esztendőt pedig fizetségért, amit természetben kapott, a nyáj egy részét. Saját maga nyilatkozott munkájáról, amikor elhagyta apósa házáat. „**Nappal hőség és szárazság emésztett, éjjel hideg és fagy; álom elkerülte szememet**” (Gen. 31/40). „**Széttépett állatotod tőlem követeled**” (u.o./39). Vagyis a pásztor éjjel-nappal szolgálta gazdáját, felelős volt a nyáj veszteségéért, akár lopás, akár ragadozó esetén. A pásztorok „**társadalmi**” élete a közös kút körül zajlott le. A kutat borító kerek követ csak egyesült erővel tudták levenni, amikor esteledett. Az itatást nők végezték. „**Szóltak (a pásztorok): nem vagyunk képesek (itatni), csak ha az összes nyáj összegyűl és legurítják a kút szájáról a követ, akkor megitatjuk a nyáját**”. (u.o./29/8).

Jákov a közös kútnál ismerte meg **Ráchelt**. De **Jákov** tudta, hogy **Ráchel** anyja testvérének leánya, s „**bemutatkozásként**” lehengerítette a fedőkövet és megitta **Lábán** nyáját. A **Biblia** elbeszéli, hogy hét esztendeig szolgált **Lábánnál** fizetségül **Ráchelért**, de apósa becsapta **Jákovot**, **Leát** adta **Ráchel** helyett azzal az indoklással, hogy „**nálunk nem adják férjhez a fiatalabb lányt nővére előtt**” (Gen. 29/26). Erre **Jákov** újabb hét évet szolgált **Ráchelért**, „**és néhány napnak tűnt ez csak neki, mert szerette őt...**” (u.o./20). A pásztorok patriarchális társadalomban éltek, a nők az apa, az idősebb fivér vagy a férj „**fenntartósa**” alatt. Az asszony társadalmi rangját a gyermekáldás szabta meg, elsősorban fiúk szülése. Amikor **Ráchel** meddő volt, így szólt **Jákovhoz**: „**Adj nekem fiúgyermeket, mert ha nem, halott vagyok**” (Gen. 30/1). De a férj tisztelte feleségeit. **Jákov** „**engedélyt**” kért **Rácheltől** és **Leától**, hogy elhagyhassák az apai házat (u.o. 31/4).

Őseink foglalkozása, a pásztorkodás, a legtöbb prófétánál példaként szerepelt, akár **Isten** és **Izrael** kapcsolatához, akár a vezető és nép között lévő viszonyhoz hasonlítva. A zoltárköltő is úgy énekel: „**Isten az én pásztorom, nem szűkölködöm**” (Zsolt. 23/2). **Jezsajás** próféta a babiloni fogságból való megváltást így ábrázolja: „**Mint pásztor a nyáját, úgy vezeti (Isten Izraelt) karján és ölében viszi a fiatal bárányokat**” (Jes. 40/11). **Jechezkél** próféta a nép vezetőit írja le, mint pásztorokat. A rossz vezetőkről így szól: „**A gyöngét nem ápoltátok, a beteget nem gyógyítottátok, az eltévedtet nem hoztátok vissza, az elvesztettet nem kerestétek... és elszéledt a nyáj pásztor nélkül martalékul a mező vadjának**” (Jechezkél 34/4). A nép vezetői sokszor rossz pásztorok voltak. De az **Örökkévaló** a megváltás idején – az **Írás** szavát idézve – megnyugvást szerez népének: „**Miként a jó pásztor vigyáz nyájára, úgy vigyázok én nyájamra (Izraelre) és megmentem őket mindenholnan, ahová szétszóródtak.**” (u.o.). **Jákov** és **Észáv** két testvér, két világ. **Észáv** kardjával él, **Jákov** a pásztor botjával. A pásztor a békés világ szimbóluma, a vadász az erőszaké. Bár ne a vadász, hanem a pásztor uralná a világot!

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ה'ב

Pénteken reggel 7 órától tűzszünet van érvényben

A **katari** külügyminisztérium szóvivője csütörtök délután bejelentette, a tűzszünet **Izrael** és a **Hámász** terrorszervezet között **péntek reggel 7 órakor kezdődik** és együtt fognak működni a **Vöröskereszt**-tel. A **Hámász 16 órakor** kezdi meg **13 túszt – gyerekeket és nőket** – elengedését. A tűzszünet **négy napig** fog tartani, mely során **50 túszt** engednek szabadon és humanitárius segélyek mennek be **Gázába**. **Izrael** mindegy egyes túszerért három **palesztin** terroristát enged ki a börtönből.

Katar szerint a **Moszad** megkapta a túsok listáját. Ezt később a **Miniszterelnöki Hivatal** is megerősítette, mondván „**a listát ellenőrzik, a családok értesítése folyamatban van**”. **Katar** nem hajlandó elárulni, hogyan fog zajlani a túsok szabadon engedése.

Riportok szerint egyik ok, ami a megállapodás végrehajtását késleltette az volt, hogy **Izrael** azt akarta, hogy a túsokat először a **Vöröskeresztnek** adják át, majd szállítsák át **Izraelnek**, míg a **Hámász** egyenesen **Egyiptomnak** akarta átadni őket. **Izrael** követelte, hogy a **Vöröskereszt** találkozhasson a **Gázában** maradó túsokkal, amihez a **Hámász** állítólag nem járul hozzá.

Az első körben a **Hámász** összesen **50** életben lévő izraeli túszt míg **Izrael 150** palesztin foglyot fog elengedni.

- **Izrael** minden este elkészíti a **palesztin** foglyok listáját, akiket másnap szabadon enged. Legalább **négy napon** át reggel **10** órától megkezdődik a túsok **Rafah**-határátkelőhöz szállításának folyamata a **Hámász** részéről.
- Miután leszállítják a túsokat a **Rafah** átkelőhöz, és az **izraeli** tisztviselők azonosítják őket, a **palesztin** foglyok első csoportját kiengedik az **izraeli** börtönökből.
- **Izrael** leállítja a drónokat **Gáza** déli része felett, és csak az **enklávé** északi részén veti be őket, de **10** és **16** óra között ott is szüneteltetve.

Izraeli tisztviselők azt mondták, hogy szerintük a **Hámász** készen áll a megállapodás 2. szakaszának végrehajtására és további túsok szabadon bocsátására, hogy kiterjessze a tűzszünetet. A megállapodás lehetővé teszi a szünet további **öt nappal** való meghosszabbítását – minden további **10** szabadon engedett tús után egy nap jár.

„**Tudjuk, hogy a Hámász legalább 70-80 nőt és gyereket tart fogva, és mindegyiküket hazahozhatjuk**” – mondták a tisztviselők.

- **Izraeli** becslések szerint **40 19 év alatti gyermeket** és **13 anyát** tartanak túsokként.
- **Izraeli** tisztviselők azt mondták, hogy szerintük nincs a **Hámász** birtokában az összes gyerek, de hangsúlyozták, készek ösztönzőket adni a **Hámásznak**, hogy mindegyiküket megtalálják.
- Ezen kívül több tucat nőt tartanak túsokként – többségük civil. **Izraeli** tisztviselők szerint a **Hámász** kezdetben minden **54** év alatti nőt katonaként tartott számon.

Az **izraeli** kormány lehetővé tette akár **300** terrorista elengedését. Egyikük sem gyilkosság miatt ül. Néhányat gyilkossági kísérletért és súlyos testi sértésért ítétek el. Másokat kisebb bűncselekményekért, például betiltott szervezettel való érintkezésért, robbanóeszköz élesítéséért, kődobálásért és gyújtogatásért ítétek el. Többségében férfiak, **Júdea** és **Szamária**, valamint **Kelet-Jeruzsálem** lakosai. A listán **14 nő** szerepel. **123 tizenhét év alatti kiskorú**. Közülük **ötven 14** évesek.

Forrás: (ujkelet)

Ruth Haran holokauszt túlélő, az október 7.-i mézárálás túlélője

Túléltem a holokausztot, és túléltem az október 7-i mézárálást. Tudom, hogyan kell kezelni a szorongást és a fájdalmat, de ezúttal ez egyszerűen lehetetlen.

1935-ben születtem Bukarestben, Romániában, négy gyermek közül én voltam a legfiatalabb. Anyám azt mondta, hogy szerencsétlen időben születtem – közvetlenül a második világháború és a holokauszt előtt. Apámat, aki Lengyelországban született, erőszakkal száműzték Romániából, mert nem volt román állampolgár, így anyámnak egyedül kellett gondoskodnia a családkról, miközben Romániában kiéleződött a zsidógyűlölet és az erőszak...

Nyolc évtizeddel a holokauszt után átéltem egy második holokausztot.

Október 7-én azon a szörnyű reggelen hallottam, hogy szirénák sírnak fel a kibucban, jelezve a közelgő rakétatámadást. Megpróbáltam elérni a fiamat, a menyemet és az unokáimat, akik szintén a kibuc lakói, de senki nem válaszolt a hívásaimra. Nem értettem, mi történik. Később kopogtak az ajtómon, és amikor kinyitottam, két Hamasz terroristát láttam magam előtt a fegyvereikkel és zöld fejpántjaikkal. Ijesztő volt, de valahogy nem féltam. Ott álltam előttük, és nem tudtam, hogyan reagáljak. Hirtelen elhívták őket valahova, így megragadtam az alkalmat és visszaszaladtam a biztonsági szobámba.

Egész nap az otthonomban rejtőzködtem, szerettem volna teljesen megfélekedezni a vérengzésről, ami a kibucban zajlott. 14 hosszú óra után mentőcsapat érkezett az otthonomba, és biztonságos helyre vittek a többi túlélővel együtt. Odaérve szembesültem annak a szörnyű napnak a gyilkos tombolásával: csecsemők és kisgyermek holtteste hevertek a gyepen. Körülöttem minden és mindenki megsérült vagy megsemmisült. A mézárálást túlélők haláláról, gyilkosságról, megerőszakolt nőkről és a közösségünk elpusztításáról beszéltek. Az egész trauma, hogy holokauszt túlélő voltam, visszatért hozzám.

Késsel kibelezni egy terhes nőt – az nem holokauszt?

Kisbabák és gyerekek legyilkolása valaki öröme – az nem holokauszt? A Hamasz terroristái által levezényelt horror valóban holokauszt volt. Ami a családomat illeti, a fiamat, Avshalomot és két másik családtagomat meggyilkolták a Hamasz október 7-i mézárálásában. A családom hét másik tagját, köztük Sharon lányomat és fiát, Noamot, menyemet, Shoshant, az unokáimat, Adit és a férjét, Talt, valamint két gyereküket, Neve-t és Yahelt, mind elrabolták Gázába.

Nem tudom abbahagyni a sírást.

Holokauszt túlélőként tudom, hogyan kell kezelni a kint és a fájdalmat, de ezúttal ez egyszerűen lehetetlen. Minden nap imádkozom a családom és az összes többi tús biztonságos visszatéréseért. Minden tőlünk telhetőt meg kell tennünk, hogy MOST hazahozzuk őket! Épen és egészségesen.

Az én nemzedékem Izrael állam létrejöttét csodának, a holokauszt hamvaiból felemelkedő reménysugárnak tekintette. Miközben újjáépítjük magunkat a holokauszt után, remélem, hogy a kibuc, Beerí emberei képesek lesznek újjáépíteni közösségünket.

Gyerekkoromban menekültem, és nem igazán volt otthonom. Ezúttal nem menekülök. Visszatérek az otthonomba.

Forrás: (izraelinfo)

Raj Tamás:

Bibliaiskola

Színek a Bibliában

Egyes szakírók azt állítják: A **Biblia** nyelveinek, így a **hébernek** még szavai sincsenek a színekre (Bp., 1993. 85. oldal). A valóság azonban épp az ellenkezőjét mutatja az efféle, tudományos körökben nem ritkán hallható téves véleménynek. Elvégre miért épp a szívárványt tekintené a **Szentírás** az **Isten** és az ember között (a **vízözön után**) kötött szövetség szimbólumának? S valóban, már a legkorábbi héber irodalmi emlékekben is fontos szerepet tölt be a színlátás. **Debóra** énekében (az időszámításunk előtti 1200 körül!) ezt olvassuk: „**Sokszínű zsákmány Sziszeraé, sokszínű zsákmány, szöttes, kétszínű szöttes a rabnő nyakában**” (Bírák könyve, 5. fejezet 30. vers). A **színfestés** az ókori és a középkori zsidóság egyik jellegzetes foglalkozásának számított, a **festőműhelyt** héberül „a szín házának” (bét haceva) nevezték (Talmud Peszahim 58/b). Izrael népét **Jeremiás** próféta „színes tollú madárhoz” hasonlította (Jeremiás könyve, 12. fejezet 9. vers). **József** köntöse (mint említettük már) nem „tarka” volt, hanem szép színes (általában zöld és vörös) csíkok húzódtak rajta végig, ahogyan azt az **egyiptomi** elsőszülöttek ábrázolásain láthatjuk.

A régiek még a **fehér** (héberül **lavan**) és a **fekete** (**sahor**) különféle árnyalatait is ismerték. A vakító fehéret a hóhoz, a gyapjúhoz, vagy a tejhez hasonlították például **Jákob** búcsúénekében: „**Fogad fehérebb a tejnél**” (Mózes I. könyve, 49. fejezet 12. vers), a sárgásfehéret a holdhoz, a tojáshoz (Mózes III. könyve, 13. fejezet 39. vers), vagy a lovakhoz (például **Zekhárja** 6. fejezet). A fekete mellett a **Biblia** a „**feketés**” kifejezést is használja. Az Énekek énekében a leány így énekel: „**Feketés vagyok, de szép**” (= erősen napbarnított, de nem egészen fekete, 1. fejezet 5. vers). A fekete szín egyébként rosszat jelentett (a **bibliai Noé eredetileg elsőszülött fia, Hám, büntetésből lett fekete, vö. Mózes I. könyve, 9. fejezet 26. vers és kommentárjai**). Am a fehér sem feltétlenül jó: noha hajdan ez volt az ünnepi ruha színe (innen a mai vallási gyakorlatban a **kitli**), **Lábán** neve (**Lavan**) azért lett éppen fehér, mert nem volt őszinte ember. A **fehéren** és a **feketén** kívül ismerték a **vöröset**, a **zöldet** (sárgát), a **kéket** és a **barnát**, illetve ezek árnyalatait. A legfőbb színező anyagok „a **karmazsin**, a **vörösbíbor** és a **kékbíbor**” (héberül az **argaman**, a **karmii** és a **tekhélet**) voltak (Krónikák II. könyve, 2. fejezet 2. vers). A **bíbort** a **bíborcsigából**, a **karmazsint** a **bíbortetvekből** nyerték. A „**karmil**” nevét a másolók és a fordítók nyilván összetévesztették a **Karmel-hegy** nevével, ezért az **Énekek éneke** egyik híres sorának helyes fordítása: „**Tested fölött a fej olyan, mint a bíbor (és nem a Karmel), fejedén a haj, mint a karmazsin, királyi fürtökkel ékesítve**” (7. fejezet 6. vers).

A **vörös** szín héberül **adom**, a **vér** (**dám**) és a föld (a **talaj = adamá**), sőt az ember (**ádám**) rokona. A **Biblia** használja a „**vöröses**” (**adamdom**) kifejezést is (**vö. Mózes III. könyve, 14. fejezet 4. vers**). Ennél mélyebb, sötétebb árnyalat volt a **saní** (= **sötétvörös**) és a **sésár** (**bordó**), **Ezékiel könyve, 23. fejezet 14. vers**). **Ráháb**, a **jerikói fogadósnő vörös** fonalat (**hut saní**) akasztott ki jelzéseként ablakára. A pusztai **Szentély** textíliáinál szerepel a **toláát saní** (néha csak **toláát** vagy **saní**), a **bíborcsigából** nyert **mélyvörös** szín. A **karmazsin** (**argaman**) **narancssárga** árnyalatú volt, ezzel festették a **szötteseket**, a **Szentélyben** is gyakran találkozunk vele. Az **Izraelben** használt **vörös mazsolabort vízzel** (és **fűszerekkel**) keverték, ezért különösen ismerték színárnyalatait. (A keresztény vallásgyakorlatban a **misebort** az **izraeli gyakorlat miatt keverik mindmáig**.) A **vörös(adom)** a **vér** és a **bűn szimbóluma** is lehet. Nem véletlen, hogy **Ézsau** másik neve (**Edom**),

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Raj Tamás:

Bibliaiskola

illetve az általa kért **lencse** ennek rokon szava. A **közel-keleti lencse** egyébként **vörös** színű, ezért a vadászatról fáradtan érkező **Ézsau** így szól **Jáko**hoz „**Adj ennem a vörösből, ebből a vörösből!**” (**Mózes I. könyve, 25. fejezet 30. vers**). A színek neveit még igékként is használják, például **Jesája** próféta híres nyitó beszédében: „**Ha olyanok volnának is bűneitek, mint a bíbor, kifehérlnek, mint a hó, s ha úgy vöröslének is, mint a bíborcsiga, olyanok lesznek, mint a gyapjú**” (**1. fejezet 18. vers**). A leghalványabb **piros**, az **admóni** (= **pirosló**) és a sok (**eredeti jelentése comb**), az ember bőrszínére, illetve az ételnek szánt nyers húsról utal, magyarul így mondjuk: **pirosposzgás**. Az **ifjú Dávid** arca is **pirosló**, étellel teli volt (**Sámuel I. könyve, 16. fejezet 12. vers**). A halott ember bőrszíne viszont fehér, ezért a megszégyeníteni ige héberül **lehalbin** (**szó szerint: kifehériteni**), mert megfigyelték, hogy szégyenében az ember arca kifehérl, fejéből kiszáll a vér, elsápad. Ezért mondják a **Talmudban**: „**Aki felebarátját megszégyeníti, olyan, mintha megölte volna**”. A **zöld** szín (**héberül járok**) egyúttal **sárgát** is jelentet, de mégis megkülönböztették őket. A **fűzöld** volt az alapszín, ennek nyelvi rokona a **jerek** (= **a természet zöldje**). A halványabb zöld neve **jerakrak** (= **zöldes**) volt (**vö. Mózes II. könyve, 13. fejezet 42. vers**). A **Talmud** szerint **Eszter királyné** arca is **zöldes** volt. A sárga színre gyakran a **karkom** (= **sáfrány-színű**) szót használják. A **Zsoltárok** könyvében olvassuk: „**A galamb szárnyai ezüsttel borítva, tollai zöldes arannyal kirakva**” (**68. fejezet 14. vers**) Ennek értelmezésére a **Talmud** felveti: „**Milyen zöldes ez a zöldek között? Eleázár rabbi mondta: Olyan volt, mint a viasz, vagy mint a Karmel liliuma**” (**Szüköt Jerusalmi, 3. fejezet**). A **zöldet** jelentő szóval (**valójában a sárgával**) kapcsolatos a **malária** (**a régi magyarban a sárgaláz**) **bibliai** neve: **jéragon** (**Jeremiás könyve, 30. fejezet 6. vers**).

A **barnának** is két árnyalatát különböztették meg. Az **amuc vörösesbarna** volt: így említi a **próféta** az **alvadt vértől szennyezett**, „**vörösesbarna ruhát**” (**Jesája könyve, 63- fejezet 1. vers**). A mai is használt **barna**, a **hum**, a **héber „meleg”** szó (**ham**) rokona, mivel a **barnát** meleg színnek érezték. A **hum** inkább **mélyebb, sötétbarnát** jelentett, a **vörös** és a **fekete** közötti színt. **Jáko** és **Lábán** vitájában, az állatok eltérő színeinél ez perdöntő lehetett (**Mózes I. könyve, 30. fejezet 32. vers**). A **kék** szín lehet a már említett **tekhélet** (= **bíborkék**), az ég színe, vagy az ennél sötétebb árnyalatú **kahol** (= **kék**), a **tenger** színe. A királyi köntös is kékszínű volt, ilyet szereztek meg a honfoglalásnál: „**sineári** (= **sumer**) **köntös**” (**Jósua könyve, 7. fejezet 2. vers**). Az ókori **Izraelben** a nappali ruhát (**a talitot**) általában **kék-fehér**, ritkábban **vörös-fehér csíkokkal** díszítették. Mivel a hagyomány előírása alapján akkor kellett felkelniük, amikor az égen a felhők színe különvált (**a fehér a kéktől**), elég volt a szögre felakasztott nappali ruhára tekinteni, hogy megtudják, eljött-e már a felkelés ideje. (**Ez volt az „ébredőórjuk”**.)

A nők hajuk és arcuk festésére a **hennát** (**héberül pukli**) használták, ettől hajuk **lilásvörös**, arcuk **pirosposzgás** lett. Szemüket is a hennaporról húzták ki, ettől **kékes-lilás** árnyalatot kapott. Erre utal **Jeremiás** próféta, amikor a kifosztott várost a magát reménytelenül szépítő asszonyhoz hasonlítja: „**Hiába öltözöl bíborba, hiába díszíted magad aranyló ékszerrel, hiába húzod ki hennával szemed. Hiába szépíted magad, szeretőd megvetettek téged, életedre törnek**” (**Jeremiás könyve, 4. fejezet 30. vers**). Halála előtt **Izabel királyné** is kikészítette magát: „**Szemére hennát tett, fejét megszépítette, és kinézett az ablakon**” (**Királyok II. könyve, 9. fejezet 30. vers**). A szemhéj kékes díszítésére vonatkozik a költői sor **Jáko** búcsúénekében: „**Kékebb a szemed a barnál**” (**Mózes I. könyve, 49. fejezet 12. vers**), valójában **lilás** árnyalatú, akárcsak a közkedvelt, aromás bor.

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

MÁSODIK BESZÉD 5.

A család szentsége mindenk felett áll. Az embereknek kötelességük gondoskodni árván maradt családtagjaikról. Egy érdekes törvény következik: a sógorházasság. A férj neve a család neve, ezért, ha fiúgyermek nélkül hal meg, akkor, hogy ne tűnjön el a neve, ezért a legidősebb testvér kötelessége elvenni az özvegy sógornőjét. Még egy érdekes gondolat, ha erre nem hajlandó a testvér, akkor az após is elveheti a menyét, és így tovább él a család neve.

„Ha testvérek együtt laknak és meghal egyik közülük és nincs fia, ne menjen a halottnak felesége ki a házból idegen férfihoz; sógora menjen hozzá és vegye el magának feleségül, sógorházasságban vegye el, és lesz, hogy az elsőszülött, akit szülni fog, viselje meghalt testvérenek nevét, hogy ki ne töröltessék neve Izraelből.”

Elérkeztünk **Izrael** törvénykönyvének az utolsó részéhez, ami a szertartások rendjéről szól, és a hálaadásról, amellyel **Izrael** népe tartozik az **Örökkévalónak**.

Amikor elkezdenek teremni a gyümölcsök az új hazában, minden gyümölcs első zsengejét össze kell szedni egy kosárban és elvinni a **Szentélybe**, ahol a pap átveszi azt és leteszi az **Örökkévaló** oltára elé. Ezután az adományozó hálát mond az **Örökkévalónak** azért, mert az egyiptomi rabságból elhozta őt a szabad országba, ahol boldogan él a családjával. **Mózes** ezeket az utasításokat adja:

„Borulj le az Örökkévaló, a te Istened színe előtt, és örülj mindannak a jónak, amit adott az Örökkévaló, a te Istened neked és háznak, te és a levita meg a jövevény, aki közötted van.”

Ebből világosan kiderül, hogyha a családdal együtt élhetnek idegenek is, akkor a gyümölcsáldozat rájuk is vonatkozik, amit a családfő elvégez. Ennél demokratikusabb törvény nemigen létezik, hiszen a jövevény is családtagnak számít az **Örökkévaló** színe előtt. Bízgat az adakozásra a nincstelenek számára, akinek szintén jut a bő termésből.

MÓZES HARMADIK BESZÉDE 1.

Mózes most arról kezdi a tanítását, amit ő már nem tehet meg, hiszen ő már nem fog átkelni a **Jordán** folyón:

„Lesz azon a napon, amelyen majd átvonultok a Jordánon az országba, amelyet az Örökkévaló, a te Istened ad neked, állíts magadnak nagy köveket és meszeld be azokat mésszel és írd rájuk ennek a tannak minden szavát, amint nektek a mai napon parancsolom.”

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

A folyó túlsó oldalán, az új haza határán oltárt kell építeni terméskövekből, de vas nem érhet hozzá. Ezen az oltáron kell égő állatáldozatot bemutatni az **Örökkévalónak**:

„Figyelj és halljad Izrael! Ezen a napon lettél az Örökkévalónak, a te Istenednek népe.”

Nagyon fontos mondat ez, mert **Izrael** népe most tanúságot tesz az áldozatával az **Örökkévalónak**, hogy megerősödjön az **Ábrahámmal, Izsákkal és Jákobbal** kötött **Örök Szövetség!**

Következnek az áldások és az átkok:

„És lesz, hogyha hallgatva hallgatsz az Örökkévaló a te Istened szavára, hogy megtartsd és teljesítsd minden parancsolatát, akkor az Örökkévaló a te Istened magasan föléje helyez téged a föld minden népének, és reád szállnak mindezek az áldások és elérnek téged.”

Hosszan sorolja még mindazokat a javakat, amik várnak Izrael népére, ha megtartják az **Örökkévaló** parancsolatait. Ez az antiszemitizmus alapja, mert a többi népek irigylik a zsidókat azokért az előjogokért, amit az **Örökkévaló** biztosít a számukra. Az **Isten** megkötötte az **Örök Szövetséget** **Izrael** népével, és amit az **Isten** megkötött, azt senki nem tudja szétszakítani, az **Isten** pedig, ha egyszer a szavát adta, akkor sohasem fogja azt megváltoztatni, érvényben marad az idők végezetéig. Nem uralkodni fognak más népek felett, hanem tanítani fogják őket, példát mutatva.

Megismertetik a **Világ Teremtőjével**, az **Örökkévalóval**, a zsidók **Istenével** a világ bálványimádó népeit, akik a maguk részére próbálják átformálni az **Istent**, elfeledve a zsidók elsőbbségi jogát! Világosan benne van a jövő képe a **Tórában**:

„Kölcsön adsz majd sok népnek, de te nem kérsz kölcsönt.”

Ez annyira világos és egyértelmű: Kölcsön adjuk a mi **Istenünket**, az **Örökkévalót**, akit rajtunk kívül senki nem ismer, de mi nem kérjük vissza azt az **Istent**, akit más népek csinálnak belőle. Nevezzék akár **Atyának, Úrnak**, vagy **Allahnak**, nekünk nincs szükségünk rájuk, mert a miénk az elsőbbség, hiszen a többiek csak utánunk jöttek. Az **Örökkévaló** bemutatkozott az embernek a **Színáj** hegyén a **Tízparancsolat** kihirdetésénél:

„Én vagyok az Örökkévaló, a te Istened, aki kivezettelek Egyiptom országából, a szolgaság házából.”

A következő számban folytatjuk a kalandot....

Daniel Tarr:

A kabbala története

XX. rész

A természetben mindenhol megtalálhatók a fraktálok. A galaxisok spirálkarjaiban, a hegyekben, felhőkben, a fáknban, a patakok vagy folyók kanyarulataiban, a tavak, tengerek partszakaszaiban és az élőlényekben is felfedezhetjük. Az ember által alkotott tárgyak azonban nem feltétlenül tartalmazzák. Az emberi test is rengeteg fraktált tartalmaz, ilyenek többek között a vérerek, az idegek, és a légutak csőhálózata.

Alapvető fraktáljellegzetesség, a fraktálokat felépítő elemek önhasonlósága. Az egyes részletekre ránagyítva vagy azokat kicsinyítve ugyanazokat a jellegzetességeket találjuk.

A fraktálszerkezetek gyakran a nemlineáris dinamika káoszából születnek. Amikor egy kaotikusnak nevezett folyamat formálja a környezetet, nyomában fraktálok jönnek létre.

A fraktálok **Benoit B. Mandelbrot** megfogalmazásában változatos méretű és irányultságú, de hasonló formájú elemekből épülnek fel. Az elnevezés a latin fractus, azaz törni szóból származik, mely arra utal, hogy törtdimenziójú alakzatokról van szó.

Egyes idegsejtek szerkezetében asszimmetrikusan kiinduló elágazások vannak, melyek elnevezése dendrit. Erősebb nagyítás esetén a dendritek végeinél újabb elágazások figyelhetők meg, majd még újabbak. A dendritek egy idő után nem ágaznak el többé, az „igazi” fraktálokkal ellentétben, melyek elvileg végtelen sok elágazást tartalmaznak.

Bármilyen kis léptékben vizsgáljuk a fraktálokat, mindig ugyanolyan elemekből épülnek fel. Ebből kifolyólag méretüket nem lehet pontosan meghatározni, így a matematikusok a fraktálok kiterjedését dimenzióknak nevezik. Míg a vonal egydimenziós, a kör kétdimenziós, a gömb háromdimenziós, addig a fraktálok dimenziója nem egész hanem tört szám. Az egydimenziójú egyenesekből olyan sűrűn elágazó, tekervényes rajzolatú alakzatok készíthetők, melyek majdnem kitöltik a síkot. Minél teljesebb a kitöltöttség, annál közelebb áll a második dimenzióhoz.

Az **euklideszi** értelemben vett vonal a tér egy dimenzióját foglalja el, míg például egy partvonal átnyúlik a második dimenzióba, míg egy hegy dimenziószáma kettő és három között van. A mai tudomány még nem ismeri a dimenziók számát, a mágikus szemlélet azonban tisztában van azok végtelenségével.

Az élettanba a nyolcvanas évek elején vonult be a káoszelmélet. Abból a feltételezésből indult ki, hogy a káosz az öregedő szervezetben a legjobban megfigyelhető. A fiatal szív elvileg normális szinuszritmusban működik, ám a pontosabb vizsgálatokból kiderült, hogy az egészséges ember szívének ritmusa ingadozást mutat. A tudósok ezt a

Daniel Tarr:

A kabbala története

XX. rész

jelenséget azzal magyarázták, hogy a szervezet stabilizálódásra törekszik, és így próbája megkivédeni a belső környezet ingadozását. A homeosztázis elve szerint a szívritmus ingadozása pusztán a környezet változásai nyomán fellépő átmeneti jelenség, ami azt jelenti, hogy az előregedett szervezetben a szívnek már nehezebb fenntartani a nyugalmi működés ütemét. Azonban, ha figyelemmel kísérjük egy grafikonon a szív-működés ritmusát, azt figyelhetjük meg, a kapott görbe látszólag teljesen véletlenszerű mintázatot mutat. Észrevehetjük, hogy a nap bizonyos időszakában a görbe gyakran ingadozik, és az ennek megfelelő szakasz kicsiben nagyon hasonlít az egész napos görbéhez. Ez a belső hasonlóság emlékeztet a fraktálok elágazásainak geometriájára. Ebből következik, hogy a szív soha nem jut egy homeosztatisz nyugvópontra, még akkor is ingadozik, amikor a külső ingerhatások változatlanok. Sőt, az is megállapítást nyert, hogy az idősebb szervezet sokkal több periodikus elemet képes produkálni. Annak megállapítása, hogy ez a görbe kaotikus vagy periodikus-e, meg kell vizsgálnunk a görbe **Fourier**-spektrumát, ami bármely görbe esetén feltárja az esetlegesen előforduló periódusokat. Ezt figyelembe véve arra a megállapításra jutottak, a szívritmus általában kaotikusan ingadozik.

Több kutatócsoport megállapítása szerint a káosz az idegrendszer természetes jelensége. Az idegsejtek közötti kölcsönhatások utánzásával bemutatták, hogyan jön létre a káosz az idegrendszerben. Azt is kimutatták, hogy az időeltolódás fontos tényező a káosz létrejöttében.

A kaotikus dinamikájú folyamatok előnye elsősorban abban rejlik, hogy szélsőséges körülmények esetén is működnek. Bizonyos fajta kóros elváltozás kísérőjelensége, hogy a változékonyság eltűnik és előtérbe kerül a periodikusság.

A tudósok már régóta figyelembe veszik, hogy egyes kaotikusnak nevezett jelenségek, amik adott pillanatra -a tudomány szemszögéből vizsgálva- megjósolhatatlanok, bizonyos határértékek között jellegzetességeket mutatnak. Ezeket a kaotikus jelenségeket az attraktorok írják le. Ezek vizsgálata vezetett ahhoz a feltételezéshez, hogy a káoszban is rend van, ami a fraktálok segítségével meg is jeleníthető. A fraktálgeometria tehát a káosz geometriája.

Az **euklideszi** geometria és a fraktálgeometria között lényeges a különbség. Egy **páfránylevél** leképezése hagyományos módszerrel, egyenesekkel, **20 ezer rajzelem** segítségével megjeleníthető. A fraktálgeometria ennek kódolását két levél és egy szárdarab rögzítésével végzi. A műveletsort többször ismételve, kicsinyítésekkel, forgatással átalakítja, míg kialakul a páfránylevél.

TALMUDI FOGALMAK XX. RÉSZ

מתצית השקל

109. Máchácit hasekel – Fél sékel. A Szentélynek adandó évi összeg. Minden zsidó férfinak kötelessége volt, hogy a Szentély életében az új évet jelölő Niszán hónap első napja előtt fél sékelt adományozzon a Szentélynek, melyet a különféle kiadások, így pl. a közösségi áldozatok és a szükséges javítások költségeinek fedezésére, valamint Jeruzsálem városfalainak rendben tartására és javítására fordítottak. Ádár hónap folyamán már felhívták a közösség figyelmét arra, hogy közeledik a fél sékel adományozásának ideje. A fél sékel értéke az idők során többször változott. Ma az a szokás, hogy Ádár hó 13. napján, Eszter Böjtjének vége előtt, illetve Purim előtt jótékony célra adakoznak „a fél sékel emlékét fenntartandó”. A Szentélynek adományozandó fél sékelre vonatkozó törvényeket a Skálím traktátus tartalmazza.

מתמיר על עצמו

110. Máchmir ál ácmo – Önmagával szemben szigorú. Bizonyos dolgokban megengedett a Háláchában előírtaknál nagyobb szigorúság. Ám azoknak az embereknek a viselkedése, akik a Háláchában megkövetelt mértéken felül szigorúak önmagukkal szemben, nem használható fel bizonyítékként arra, hogy mit követel a Háláchá.

מכשירי מצוה

111. Máchsiré micvá – Egy micvá megtartását elősegítő dolgok. Bizonyos micvák, mint például a körülmetélés fontosabbak, mint a szombatra, illetve az ünnepnapokra vonatkozó munkavégzés tilalma. A tanaiták között azonban nem volt egyetértés a tekintetben, hogy vajon az olyan tárgyak előkészítése, amelyek önmagukban nem részei a micvának, de elősegítik a micvá megtartását, mint például a körülmetélésre használt kés előkészítése a szombatnapon, hasonlóképpen előbbre való-e, mint a szombatnapra vonatkozó tilalmak.

מכשירי אוכל נפש

112. Máchsiré ochel nefes – Az étel elkészítését megelőző és elősegítő cselekedetek. Az ételkészítéssel közvetlenül összefüggő cselekedetek, mint például a főzés vagy a sütés, megengedettek az ünnepnapokon. Ezt a fajta munkát mölechet ochel nefes-nek nevezik, azaz „ételkészítés munkájának”. Azt a típusú munkát, ami nem közvetlenül kapcsolatos az étellel, hanem csupán megkönnyíti elkészítését, mint például egy kés élesítése szeletelés vagy állat levágás céljára, máchsiré ochel nefes-nek nevezik. A tanaiták között vita tárgya, hogy az utóbbi megengedett-e, vagy sem.

מעין

113. Máján – forrás. A forrásvízben megmerítkezés megtisztulást jelent, miképpen a Tórában írva van. Akkor is megmerítkezhetnek benne, ha a víz folyik (zochálin), ellentétben a Mikvé-vel (rituális fürdő). Bizonyos esetekben a mikve nem megfelelő a megmerítkezésre csak a forrásvíz. A forrás mindig alkalmas a megmerítkezésre, bármennyi vizet tartalmaz, míg a mikvé-nek legalább negyven szeá (332 liter) vizet kell tartalmaznia. Amennyiben a forrás vize iható és állandóan folyik, májim chájim-nak tekintik.

EMBERBARÁT HETILAP NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM IMAREND NOVEMBER 1. – 30. KÖZÖTT

1.	szerda		8.00	16.00	17.
2.	csütörtök		7.00	16.00	18.
3.	péntek	⚡ 16.06	7.00	16.00	19.
4.	szombat	VÁJÉRA Vége: 17.11	8.00	16.30	20.
5.	vasárnap		8.00	16.00	21.
6.	hétfő		7.00	16.00	22.
7.	kedd		7.00	16.00	23.
8.	szerda		7.00	16.00	24.
9.	csütörtök		7.00	16.00	25.
10.	péntek	⚡ 15.56	7.00	16.00	26.
11.	szombat	CHÁJÉ SZÁRÁ Vége: 17.02 ÚJHOLD HIRDETÉS	8.00	16.15	27.
12.	vasárnap		8.00	16.00	28.
13.	hétfő	<i>JAJM KIPPUR KOTAJN</i>	7.00	16.00	29.
14.	kedd	<i>ÚJHOLD</i>	7.00	16.00	1.
15.	szerda		7.00	16.00	2.
16.	csütörtök		7.00	16.00	3.
17.	péntek	⚡ 15.47	7.00	16.00	4.
18.	szombat	TOLODOT Vége: 16.55	8.00	16.00	5.
19.	vasárnap		8.00	16.00	6.
20.	hétfő		7.00	16.00	7.
21.	kedd		7.00	16.00	8.
22.	szerda		7.00	16.00	9.
23.	csütörtök		7.00	16.00	10.
24.	péntek	⚡ 15.41	7.00	16.00	11.
25.	szombat	VÁJÉCÉ Vége: 16.50	8.00	16.00	12.
26.	vasárnap		8.00	16.00	13.
27.	hétfő		7.00	16.00	14.
28.	kedd		7.00	16.00	15.
29.	szerda		7.00	16.00	16.
30.	csütörtök		7.00	16.00	17.

H
E
S
V
Á
N
K
I
S
Z
L
É
V

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

300 nácit ölt meg minden idők legrettegettebb női mesterlövésze bef. rész

Így utazott **Ljudmila** még ugyanazon ősszel az **Egyesült Államokba**, ahol a helyi politikusokat és közvéleményt kellett meggyőznie róla, hogy **Amerika** nyissa meg a második frontot, és szorítsa be **Nyugatról** a **Szovjetuniót** támadó **Németországot**. A rekorder **szovjet mesterlövész** látogatása nagy szenzációt keltett **Amerika**-szerte, a lapok azonban inkább **Ljudmila** női mivoltával és az ebből adódó „**furcsaságokkal**” foglalkoztak, a riporterek például arról faggatták, visel-e sminket, és festi-e a körmét a fronton, vagy nem kövéríti-e az alakját az egyenruha. Utóbbi kérdésre annyit felelt: büszkén viseli a **Vörös Hadsereg** egyenruháját, melyen ott virít a **Lenin-rend**, de korábban vér is áztatta.

Az interjúban gyakran kioktatta az amerikaiakat, és arról beszélt, a **Szovjetunióban** sokkal előrehaladottabb a nemek közötti egyenlőség; a kissé nyers stílus dacára hamar megkedvelte őt a tengerentúli közönség, képe még rágógumihoz csomagolt kártyára

is felkerült, a korszak egyik legnépszerűbb countryzenésze, **Woody Guthrie**, aki „**Ez a gépezet fasisztákat öl**” feliratú gitárral lépett fel, balladát írt a tiszteletére. **Franklin D. Rooseveltnél** és **Eleanor Rooseveltnél** személyesen fogadták **Pavlicsenko** őrnagyot, ezzel ő lett az **első szovjet állampolgár**, aki hivatalos szolgálati látogatást tehetett a **Fehér Házban**.

A legmagasabb kitüntetések is megkapta

A lelkes fogadtatás dacára mégsem sikerült meggyőznie az amerikaiakat, **Sztálinnak** a második front megnyitására **1944 júniusáig**, a **normandiai partraszállásig** várnia kellett. **Amerika** után **Kanadába**, majd **Nagy-Britanniába** utazott, hazaérkezését követően **Ljudmila** a **Vörös Hadsereg** kötelékében maradt, és mesterlövészeket oktató, leszerelése után pedig befejezte egyetemi tanulmányait, és a haditengerészet történészeként kapott állást.

300 nácit ölt meg minden idők legrettegettebb női mesterlövésze bef. rész

Odahaza is nagy rajongás övezte, arcképével ellátott bélyeget gyártottak a tiszteletére, és megkapta hazája legmagasabb állami kitüntetését, a **Szovjetunió Hőse érdemrendet**, illetve egy második **Lenin-rendet** is.

Amikor a korábbi **first lady**, az özvegy **Eleanor Roosevelt** 1957-ben **Moszkvába** látogatott, külön kívánsága volt, hogy találkozhasson **Pavlicsenkóval**, aki szívélyesen kétszobás lakásába invitálta őt, ahol – kicselezve az asszony minden lépésére ügyelő állambiztonsági tiszteket – magukra zárta az ajtót, és lelkesen a vendég nyakába ugrott, majd órákon át sztorizgattak az egykori amerikai látogatás emlékeiről. Az egykori „**Halál asszony**” 1974 októberében, 58 évesen hunyt el **Moszkvában**.

A hivatalos statisztikák szerint **Ljudmila Pavlicsenko** a történelem ötödik legeredményesebb mesterlövészének számít, a nők között pedig az első helyet érdemelte ki; ugyanakkor az adatok csalókéak lehetnek, hiszen csak azokat a halálos találatokat veszik figyelembe, melyeket egy vagy több szemtanú minden kétséges kizáróan igazolni tudott. Ljudmila áldozatainak száma saját bevallása szerint akár **500-ra** is tehető, ezzel pedig megelőzi a „**Fehér Halálnak**” becézett rekorder finn **Simo Häyhät** is, azonban ezt az állítását lehetetlen tényekkel alátámasztani.

Forrás: (divany)

עם ישראל חי

Ismeretlen zsidók nyomában LXV. Baumhorn Lipót bef. rész

A kupola kettős szerkezetű: kifelé az épület külső arányaihoz igazodó magas építmény, körben bevilágító ablakokkal, amelyek a belső ólomüvegezett kupolát átvilágítják. A belső kupolarész **Baumhorn** és **Lőw** elképzeléseinek megfelelően festett. Témája a **Tóra** és a hit kérdéseinek összefüggése, amelyet **Lőwnek**, a bibliai idők növényvilága legnagyobb tudósának útmutatása alapján a **Szentföld** flóráját szimbolizáló növényornamentika keretez. A tér hangulatát a nagy felületű, gótikus formájú, gazdag szimbolikájú üvegfestéssel díszített ablakok ragyogó színhatása emeli. Berendezése pazar, minden darabja hazai műiparos gondos munkáját dicséri. A gyertyatartókat a **római Titus** diadalívének reliefje alapján mintázták. A **frigyszekrény** oldalsó fülkéi **Toledo** középkori zsinagógáját idézik.

A következő, a **szegedi** zsinagóghoz hasonló monumentális alkotása a **budapesti lipótvárosi** zsinagóga pályázatára benyújtott tervezete (**1899**). A pályázat előzményei és visszhangja egyaránt ambivalens volt. A kor építészeinek krémjét felvonultatott pályázókat általános fanyalgás fogadta. E pályázatban csúcsondott ki a kor vallásos és szekularizált zsidóságát feszítő ellentmondások bonyolult viszonya. A hivatalos akadémizmus és a művészeti és építészeti szempontból valóságos paradigma-váltásként értelmezhető szecesszió küzdött itt egymással. **Baumhorn Lipót III. díjas pályaműve** a többivel együtt a fiókban maradt.

Az **újpesti** zsinagóga bővítése után **1908–1909**-ben megépíti a viszonylag kis mérete ellenére is monumentális hatást keltő budapesti **Aréna úti** zsinagógát. Sajátos, nagyvonalú homlokzatformálásával egyrészt megőrzi a **Lechner**-iskola jegyeit, de már letisztultabb formavilágával előrevetíti az életmű későbbi karakterét.

A **Budapesti Páva utcai zsinagógával (1923)** **Baumhorn** különleges feladatra vállalkozott: az udvarra néző monumentális épület úgy jött létre, hogy a szabálytalan négyszög alaprajz átlója lett a templom igen finom, keleties díszítésű főhomlokzata. Az iszlám építészet buharai, hívai medreszéire emlékeztet a kerámiaberakás anyaga és mintája. A Tűzoltó utca felől a zsinagóga zárt épületkomplexum benyomását kelti. Ezzel éles kontrasztban áll a gazdag kiképzésű festett belső tér és az egyedi tervezésű tóraszekrény. A belső teret díszítő virágmotívumok és héber feliratok átgondolt valósi koncepcióról tanúskodnak.

A **Csáky utcai zsinagóga (1925–1927)** -es bővítése régi igényt pótol, igaz, nem az eredeti elképzeléseknek megfelelően. Az új- új zsidó negyed mintegy **40 000** környékbeli hívőjének a **Lipótvárosi**, szabad térben álló, reprezentatív zsinagóga helyett – talán a megváltozott történelmi kor negatív tapasztalatainak hatására is –, egy szintén **Baumhorn** tervezte, kevésbé látványos, zárt, a városi szövetbe „**belesimuló**”, egy lakóház udvarába beépített zsinagógával kellett beérnie.

A **gyöngyösi zsinagógát (1929–1931)** már korszerű vasbeton szerkezet tartja. A szokásos boltozatokat a vasbeton gerendákra állított modern kupolaszerkezet váltotta fel: az összkép egy simább, összefogottabb tömegű, ugyanakkor részleteiben változatlanul a középkori és a keleti elemeket alkalmazó gyönyörű zsinagóga benyomását kelti.

Utolsó zsinagógáinak terveit és azok kivitelezését már vejjével, **Somogyi Györggyel** közösen készítette. A **Bethlen téri zsinagóga (1931–32)** bővítése és átépítése is közös munkájuk eredménye. A **Foch Antal** által tervezett **Izraelita Siketnémák Országos Intézetéhez Baumhorn** könnyedén illesztette a templomot, amelynek belső tere a **Csáky utcai zsinagóga** térmegoldásait követi.

Majdnem Izrael elnöke lett Albert Einstein

Albert Einsteint a történelem (egyik) legzseniálisabb tudományos elméjeként ismeri az utókor, kevesen tudják azonban, hogy a világhírű elméleti fizikus akár politikai karrierbe is kezdhetett volna. De miért utasította el Einstein, amikor felkérték, hogy legyen Izrael elnöke?

Ügyes PR-fogás lehetett volna Einstein elnöksége

A zsidó államot hivatalosan **1948. május 14-én alapították** meg a brit fennhatóság alatt álló palesztin területeken; három nappal később iktatták be hivatalába az **ország első miniszterelnökét** és tényleges vezetőjét, **Dávid Ben-Gúriónt**, a következő februárban pedig letette az esküt **Izrael első elnöke** – mely tisztség betöltője a magyar köztársasági elnökhöz hasonlóan elsősorban ceremonális feladatokat lát el –, **Háim Ázriel Weizmann**. Ekkor már **Izrael túl volt a Palesztinában élő arabokkal vívott első, egy évig tartó háborún**, melyet követően meghatározták az ún. zöldhatárt, és az **ENSZ is elismerte a zsidó állam függetlenségét**.

Weizmann haláláig, 1952 novemberéig töltötte be tisztségét, melyet követően **Ben-Gurionra** hárult a feladat, hogy megtalálja az elnök utódját: a miniszterelnök a külügyminisztérium és az ország nagykövetségeinek segítségét kérte, találjanak egy külföldön élő, zsidó származású és nemzetközileg elismert személyiséget, akire rábízhatja az elnöki teendőket. **Izrael amerikai nagykövete, Abba Eban** fejéből pattant ki az ötlet, hogy keressék meg az **Egyesült Államokban élő világhírű Nobel-díjas fizikust, Albert Einsteint**, akinek pozitív imázsa és nemzetközi hírneve remek **PR-t** adhatna a zsidó állam számára.

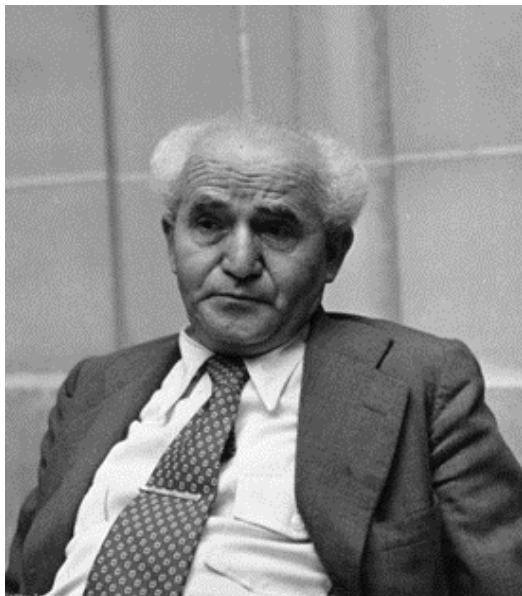
int, akinek pozitív imázsa és nemzetközi hírneve remek **PR-t** adhatna a zsidó állam számára.

Levélben ajánlották fel számára a pozíciót

Ben-Gurion nem volt igazán elragadtatva az ötlettől, melyet inkább **PR-fogásnak**, mintsem valódi politikai jelentőséggel bíró tettek gondolt, az amerikai követség azonban már megszellőztette Einstein felkérésének gondolatát, ezért nem visszakozhatott. **„Muszáj volt felajánlanom neki a tisztséget, lehetetlen lett volna nem így tennem”** – mondta állítólag a titkárának. **„Akkor leszünk igazán gondban, ha elfogadja az ajánlatot.”**

Majdnem Izrael elnöke lett Albert Einstein

A miniszterelnök szerencséjére azonban **Einstein** éppen olyan szkeptikusnak mutatkozott az ügyben, mint ő. A követség többszöri felkérésére sem volt hajlandó **Washingtonba** utazni és személyesen találkozni **Ebannel**, ezért a diplomata végül bensőséges hangvétellű levélben kereste meg a tudóst.

A nagykövet a valóságot kissé meghamisítva azt írta **Einsteinnek**, hogy **Ben-Gurion** személyes kérését tolmácsolja, és már az **izraeli** egykamarás parlament, a **Knesszet** is megszavazta az elnöki jelölést, vagyis, ha igent mond, övé a pozíció. Ebben az esetben természetesen **Izraelbe** kéne, hogy költözzön, ahol azonnal megkapná az állampolgárságot. Azt is felajánlotta számára, hogy ebben az esetben új hazájában folytathatná a tudományos kutatást, melyhez minden anyagi és eszközbeli támogatást megkapna, és teljes szabadságot élvezne – ebből természetesen az ország legalább annyira, sőt, még jobban profitálhatott volna, mint a potenci-

ális elnökjelölt maga.

Diszkréten visszautasította a felkérést

Einstein, aki egyébként szimpatizált a **cionista mozgalommal** és üdvözölte **Izrael** állam megszületését, néhány nappal később válaszlevelet küldött a nagykövetnek, melyben illedelmesen visszautasította az ajánlatot. Mint írta, egész életét a tudományos munkának szentelte, melynek során rendkívüli szakértelemre tett szert az objektív jelenségek tanulmányozásában, a politikához szükséges tehetségnek, vagyis a diplomáciai és kommunikációs szakértelemnek azonban híján van. Mindemellett előrehaladott életkora – a tudós **73 éves** volt ekkor – is alkalmatlanná teszi őt egy hasonlóan fontos politikai tisztség betöltésére.

Miután **Einstein** önként kiesett a versenyből, néhány héttel később **Jichák Ben Cvire** esett a **Knesszet** választása, aki több mint **tíz éven** keresztül, szintén a haláláig, **1963 áprilisáig** maradt **Izrael elnöke**. **Einstein** nem tölthetett volna ennyi időt a tisztségben, ugyanis kevesebb, mint három évvel a felkérést követően, **1955 áprilisában elhunyt**.

Forrás: (divany)

RECEPT-TÁR

Almás rizskoch

Gyerekkorom óta nagy rajongója vagyok a rizskochnak, vagy ahogy mi hívtuk, rizsfelfújtnak. Szerintem isteni ez a sült tejberizs, pláne, ha még egy kis almával is megbolondítjátok! Már csak ki kell próbálnotok.

Hozzávalók: kb. 25x25-ös tepsizhez

- 250 g rizs
- 800 ml tej
- 400 ml víz
- 20 g vaníliás cukor
- 3 db alma (130 g/db)
- 5 db tojás
- 1 csipet só
- 130 g kristálycukor
- ½ db citromhéja

A Tálaláshoz:

- 1 ek porcukor
- 200 g baracklekvár

Elkészítés:

Az almás rizskoch elkészítésének első lépése, hogy a rizst, a tejet, a vizet és a vaníliás cukrot egy lábasba teszszük, és közepes hőfokon, néhány percenként átkevergetve puhára főzzük a rizst, amit utána kihűtünk.

Az almákat meghámozzuk, kicsumázzuk és kicsi, kb. 0,5 cm-es kockákra vágjuk.

A tojásokat kettéválasztjuk, és a fehérjét egy csipet sóval kemény habbá verjük. A sárgáját fehéredésig habosítjuk a cukorral, belereszeljük a citromhéjat, majd belekeverjük a tejberizst, és egy spatulával beleforgatjuk a tojásfehérjehabot és az almakockákat is.

Sütőpapírral bélelt tepsibe öntjük, és 180 fokra előmelegített sütőben 40 perc alatt megsütjük. Porcukorral és lekvárral tálaljuk.

- Elkészítési idő: 30 perc
- Pihentetési idő: 30-40 perc
- Sütési idő: 40 perc

Forrás: (streetkitchen)

MEGHÍVÓ: Muski Glitzenstein Rebecen december 3. vasárnap 11 óra

Kedves Barátnőm!

Elérkezett kisleév hónap, közeledünk chanuka ünnepéhez, és ez alkalomból szeretettel meghívlak egy különleges női összejövetelre.

Kisleév a fény és a csodák hónapja, ahogy bölcseink mondják: „azokban a napokban, abban az időben” az Örökkévaló csodát tett atyáinkkal.

Mire számíthattok? Találkozunk (a magyar anyanyelvű!) Lióra Rut énekesnővel és erőt merítünk személyes történetéből.

Mikor? December 3-án, vasárnap délelőtt 11 órakor.

Hol? A Nagy Fuvaros utca 4. szám alatt található zsinagógában.

Szeretettel várlak!

Muski Glitzenstein

Kérem, hogy részvételi szándékotokat előre jelezzétek, hogy a várható létszámnak megfelelően készülhessünk az eseményre.

+36 70 778 5040

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

					SPORT- CSARNOK	VENDÉG- LÁTOIPARI EGYSÉG	HASZON- TALAN NÖVÉNY	OSLO CENT- RUMAI	AJTÓ- NYITÁS	ELVESZTI AZ ESZ- MÉLETÉT	HÍRES SZEGEDI ÉPÜLET	ITT, AZ ELEJÉNI	CROM- WELL SZEMÉLY- NEVE	A POÉN 1. RÉSZÉ
					▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶
					A JOULE JELE							A LANTÁN VEGYJELE		
					FRAPPÁNS			DERENG, SEJLIK				▶	A SZEM A TŰKREI	
					MAG NÉL- KÜLI TŰZI			FAEPER						
					ENERGIA, RÖVIDEN		TÉLI RU- HADARAB ÁTTETSZŐ ÁSVÁNY				365 NAPI			
					GABONA- NÖVÉNY					ZSEB- TELEP				
					EMÉSZ- TÖNEDV				VÁLTOZ- TATÁS					
					VÁRPALO- TA RÉSZÉ				JUTTAT, NÉPIESEN					
HERÉLT KAKAS	A POÉN 2. RÉSZÉ	ÜLTET, RÉGIES SZÓVAL	VÁDPONT ELEMJEI	RAJON- GÁS AMELY SZEMÉLY							BÓK VÉGEI		RÁDIUSZ RÖVIDEN	
						A MÉLYBE HAJÍT							IDEÁLIS RÉSZEI	
						24 ÓRAI							MEG- TÖRTÉNŐ	
SAKKBAN ÁLLI							RÉSZÉRE, RÖVIDEN		ÉNEK- KETTŐS					
PAMUT- SZÖVET							FÜGGŐ		HONI					
A FELÜ- LETÉRE			SZOMJ- OLTÓ					RÁTER- METSÉG						
			CSERZŐ- VARGA					VULKÁNI KRÁTER						
FIGYEL- MEZTET				ÖREG BÁCSI						AZ ILLE- TŐTŐL				
				ÍME, ITT YANI						RÓMAI 1-ES				
BÚTOR JELZŐJE LEHET					VALÓDI								COPFOT KÉSZÍT	
					IDEGEN SZÁMI								A LÁDÁBA TESZ	
TÖRZSI VARÁZSLÓ						ADOTT IDŐTŐL				NÉMET VÁROS				
						FÜGGŐ- ZÁR				PÁRAT- LAN TIPP!				
CSODÁL- KOZIK							ÖR- MÉRTÉK							DIÓBÉLI
							TÖRME- LÉK							FESZEN- GÉS
NEWTON, RÖVIDEN		RÖNTGEN, RÖVIDEN		MOSODÁS MESEHÓSI					KAPISKÁL					A TÁRGY RAGJA
		ELMÉLETI, RÖVIDEN		YUK ELSŐ ÁLDOZATA					AROMÁS ITAL					
CSAK FÉLIG FENNI!			PILLANT											
LÉPCSŐ			KÖZÉPEN TÁJOLÓI							FRISS SZŐLŐLÉ				
										FADD HATÁRAI				
								EBBE AZ IRÁNYBA						
								A PARKO- LÓ JELE						k
FORTE, RÖVIDEN	L													?

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMÁIDŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2023. Nov. 24. – 2023. Dec. 01.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
24. péntek	07:00	16:00
25. szombat	8:00	16:00
26. vasárnap	8:00	16:00
27. hétfő	7:00	16:00
28. kedd	7:00	16:00
29. szerda	7:00	16:00
30. csütörtök	7:00	16:00
01. péntek	7:00	16:00

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
24. péntek	15:41	25. szombat	16:50
01. péntek	15:37	02. szombat	16:47

POÉN SAROK

A bíróságon a bíró:

- Miért nem segített, amikor látta, hogy a gyilkos ki akarja lökni az anyósát az ablakon?

Vádlott:

- Mert láttam, hogy egyedül is boldogul vele!

A héten tartott Jahrzeit-ot Mendel Márton előljáró úr édesanyja után. A reggeli imádkozás után tikunt adott az elhunyt emlékére.

Dr. Goldberger Tamás úr jelezte, hogy újra gyorsan terjed a Covid vírus. Mindenkinek javasolja a maszk használatát főleg beltérben. A vírusfertőzést leginkább úgy tudjuk elkerülni, ha többször kezet és arcot mosunk, és betartjuk az alapvető higiéniai előírásokat.

Éruv - keverés, vegyítés, elegyítés.

1. Éruv Távsilin - -->halachikus szabály, mely lehetővé teszi, hogy azon az ünnepnapon, melyen szabad főzni, elkészíthessenek a következő napra, amennyiben az szombat, ennivalót.

2. Éruv Chácérot - az a halachikus szabály, mely lehetővé teszi, hogy egy akár szimbolikusan is körülkerített városban szabadon vinni, mivel az így körülkerített rész magánterületnek számít.

3. Éruv Tchumin - lásd előbbi, csak itt a járási távolság kiterjesztését jelenti.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kiléni tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt november 29.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet
Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor